



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Quæst. 44. Quid præterea notandum sit circa contemptum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

»mortaliter: quia talis salutem animæ contem-
 »nit, cum tam probabili ejus periculo temere
 »se exponat. Unde in Confessione explicanda est
 »species peccati, cujus periculo se objecit, quia
 »eodem genere peccati peccavit. Proximum au-
 »tem periculum censetur, quod frequenter ho-
 »mines similis conditionis in peccatum mortale
 »inducit.

A D D E N D A.

237. Q. 44. Quid præterea notandum circa contemptum,
 & seqq.

§. 1. Contemptus, in genere, est vilis æstima-
 tio rei, quam si res mereatur, contemptus non
 erit reprehensibilis, sic enim rectè contemimus
 divitias in comparatione cum virtute; si verò
 res non mereatur vilem suæ æstimationem, erit
 contemptus imprudens, & de illo hic agitur.
 Potest autem esse duplex, vel materialis, quem
 alii vocant virtualem, vel formalis. Tunc est
 materialis, si quid re ipsa vilipendatur, v. g. si
 postponatur alteri, cui deberet præferri, ita ta-
 men, ut directè non intendatur illa vilipensio
 seu postpositio; & talis contemptus Dei reperit-
 tur in omni peccato mortali. Tunc est formalis,
 si vilipendatur, directè intendendo illam vili-
 pensionem.

238. §. 2. Potest aliquid fieri ex contemptu, vel
 negativè vel positivè, tunc negativè agitur ex
 contemptu, si voluntariè negligatur justa æsti-
 matio, quæ si adesset, non fieret aliquid, & tunc
 propriè non agitur ex contemptu, sed potius
 cum aliquo contemptu, quia contemptus non
 influit positivè in actionem, sed habet se tantùm
 negativè,

negativè, tanquam removens prohibens, id est, removet debitam æstimationem, quæ si adesset, prohiberetur actio, ergo contemptus formandæ debitæ æstimationis habet se tantùm negativè ad talem actionem. Tunc agitur positivè ex contemptu, si contemptus existat & moveat ad actionem, ita ut actio assumatur velut medium ad contemptum exerceadum vel ostendendum, & tunc propriè dicitur agi ex contemptu.

§. 3. Contemptus formalis potest esse vel in- 229.
ternus tantùm vel simul externus: Internus tantùm, est iudicium, quo quis reputat alterum vilem, directè & exercitè saltem intendendo habere pro tali, totaque libertas & moralitas hujus iudicii habetur ab actu voluntatis qui illum imperat vel in eum consentit, uti libertas & moralitas hærescos habetur ab actu voluntatis illam imperante vel in eam consentiente; atque ex illo iudicio & ista volitione fit unum, quod est contemptus internus, in genere moris completus & internè consummatus. Potest autem esse etiam alia volitio ponendi externam actionem, quæ ostendatur contemptus, & hæc secunda volitio dicitur contemptus affectivus, ex cuius imperio si ponatur actio talis externa, hic contemptus affectivus per hanc actionem completur in ratione contemptus externi. Quod si poneretur actio externa de se apta contemnere, v. g. risus, attamen sine hoc imperio voluntatis, sive, non eo fine, ut contemptus internus, qui tunc adest, exerceatur, hæc actio externa non denominaretur contemptus externus, quia non fieret ex contemptu formali, sed tantùm cum illo.

240. §. 4. Contemptus formalis Dei Legislatoris aut legis divinæ etiam minimæ, est mortale et toto genere, quia derogat supremæ potestati & authoritati Dei, quæ respectu omnium legum est eadem & semper infinitè digna æstimari; putatque *Oviedo* *controv.* 3. p. 5. n. 68. semper simul adesse errorem in fide & blasphemiam, quia sic contemnens iudicat, vel Deum æstimatione, vel legem Dei observatione esse indignam, quod est erroneum in fide & blasphemum: alii tamen apud *Herincx* d. 7. n. 63. putant posse aliquem practicè velle aliquid agere in despectum Dei, quamvis talem internum errorem non habeat, sicuti aliquis sine errore interno potest velle exercere actum externum idololatriæ.

241. *Obji.* Si mendacium ex contemptu Dei sit mortale, ergo idem peccatum est veniale & mortale, hoc autem implicat, quia veniale & mortale habent proprietates oppositas. *R.* *Oviedo* p. 7. n. 95. vult dici mortale tantum, quia malitia actus desumitur ex omnibus circumstantiis in & extrinsecis tanquam uno objecto adæquato, intra quod si sit aliquid grave, ratione illius actus dici debet absolutè mortalis. Etiam dici potest cum *Tann.* esse veniale & mortale positivè, id est, esse difforme legi uni leviter & alteri graviter obliganti, ideoque esse veniale respectu unius legis, & mortale respectu alterius; sed non est veniale aut mortale negativè, id est, non est difforme legi vel tantum leviter vel tantum graviter obliganti, hinc proprietates, quæ videntur oppositæ, debent explicari præcisè per respectum ad legem unam leviter & ad alteram graviter obligantem.

Inst. Implicat idem esse physicè leve & grave, parvum & magnum, ergo etiam implicat idem esse tale moraliter. *R.* 1. Quamvis idem non possit esse physicè leve & grave &c. absolute aut respectivè ad eandem rem, potest tamen esse tale respectivè ad diversa, nam tripodium est leve respectu centipondii, & est grave respectu semipondii; homo est parvus respectu turris, & est magnus respectu formicæ; tamen *R.* 2. n. conseq. Disparitas est, quòd esse physicè leve inferat negationem gravitatis; esse physicè parvum includat negationem majoris extensionis, eò quòd sit figura, nihil tale est in illo, quòd dicitur leve vel grave, parvum vel magnum moraliter, quia tantùm significat esse contra legem leviter obligantem, cum quo stat esse posse simul etiam contra aliam legem graviter obligantem, sicuti idem furem rei sacræ est contra legem justitiæ & religionis.

§. 5. Contemptus formalis humani legislatoris ut talis, idest, ut habentis potestatem legis ferendi; item contemptus formalis legis ut procedentis à tali potestate, est mortale ex toto genere, quia contemnitur homo ut vices Dei gerens, aut contemnitur lex hominis ut informata lege Dei, ergo hoc ipso contemnitur sapientia & autoritas Dei, à quo est omnis potestas legis ferendi & obligatio legis, quique ideo dicit *Luce 19. v. 16. Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit: sic autem contemnere sapientiam vel autoritatem Dei, semper est gravissima irreverentia, uti patet.*

§. 6. Contemptus formalis humani legislatoris, in quantum hic est persona privata, quæ judicatur

catur esse vilis, v. g. imprudens, malitiosa, passionata &c. potest esse vel nullum, vel veniale, vel etiam mortale peccatum, prout motiva sic judicandi erunt, vel absolute gravia, vel minde gravia, vel nulla. Ratio est, quia potest in homine legislatore esse tale aliquid contemptu dignum, unde sicuti iudicium circa malum proximi potest esse, vel prudens, vel leviter aut etiam graviter temerarium, ita etiam hic: & putant *Lessius De Just. l. 1. c. 46. n. 45. & Spov. in Th. mor. p. 1. t. 1. c. 7. n. 58.* plerumque fore mortale. Quod si hoc iudicium, quod de Legislatore humano habetur, manifestetur aliis, quamvis forte sit prudens & verum, adhuc facilius poterit peccari graviter, sicuti peccatur per detractionem, si iudicium de occulto adulterio alicujus manifestetur aliis; quod magis valet in nostro casu, quia est specialis obligatio cuique secundum statum & dignitatem suam prestandi reverentiam, contra quam specialiter peccat, qui exterius contemnit Superiorem.

Obji. Si homo contemnatur ut ferens legem imprudentem, contemnitur ut legislator, ergo vel hoc est semper mortale, vel dicendum est, non semper esse mortale, si contemnatur homo ut Legislator, ita *Arriaga. B.* Homo ut Legislator potest intelligi strictè, si nempe reduplicatio cadat super formam, quæ est potestas legislativa, ideoque faciat unum ex his sensibus, potestas legislativa hominis, homo & potestas legislativa, homo ratione potestatis legislative contemnitur. Potest etiam intelligi latè, & potius specificativè, si reduplicatio cadat super solum hominem, & non super potestatem legislativam, ideoque

NON

non faciat unum ex dictis sensibus, sed hunc, homo contemnitur, qui ideo est legislator, quia habet potestatem legislativam, & tum contemptus cadit super solum hominem, qui contemnitur propter imprudentiam vel aliam malitiam, non autem propter potestatem legislativam: si contemneretur ut legislator in primis sensibus, esset semper mortale, non autem in posteriore sensu.

§. 7. Contemptus formalis legis humanæ, 244
secundum hoc, quod lex est ab homine, potest esse, vel nullum, vel veniale, aut mortale peccatum, quia cum Legislator humanus errare possit, iudicium de hoc, quod lex sit imprudens, malitiosa, vel injusta, poterit esse, vel prudens vel venialiter aut mortaliter temerarium, prout erunt motiva, ex quibus formatur; & hic valent eadem, quæ dicta sunt n. 243.

§. 8. Contemptus formalis materiæ quantumvis levissimè præceptæ à Deo, potest esse 245
peccatum mortale vel veniale, nam si quis contemnat talem materiam veluti inutilem & vanam, est mortale ex toto genere, imò est error in fide & blasphemis, si iudicetur aut dicatur, Deum posse inutilia aut vana præcipere: Quod etiam valet de materiis consiliorum divinorum, uti rectè Oviedo n. 72., hoc ipso enim, quod sint consilia divina, sunt de meliori & majori bono. Si autem aliquis contemnat materiam levem, & 246
ideo peccet, quia levis est, videtur peccare tantum venialiter, quia re ipsa est levis & vilis respectivè ad materiam gravem, & cum illo contemptu fiat iudicium, quod sit utilis ad salutem & meritò observari deberet; Item voluntas non contemnendi eam, si esset gravis, ideoque non

apparet, unde refunderetur malitia gravis in totalem contemptum.

347. §. 9. Contemptus formalis materiae praeceptae ab homine potest esse peccatum, vel leve, vel nullum, vel etiam mortale, quia erit leve, si ideo contemnam & peccem, quia est levis, uti dictum est n. 246. Item, si temerè judicem esse vanam & inutilem, non videtur esse plùs quàm veniale, eùm hæc imprudentia, de qua Superiorem arguo, sit in re levi. Nullum erit peccatum, si habeam prudens motivum hoc judicandi, quod tamen rarissimè præsumi potest, eùm possessio semper sit pro legislatore, qui causas aliunde iustas imperandi habere potest. Denique si materiam quantumvis levem contemnam, quia est materia hujus vel illius virtutis, v. g. si fabulas mihi à Superiore prohibitas exerceam ex formali contemptu honestatis, quæ est in virtute taciturnitatis, est mortale ex toto genere, quia graviter dissonat à natura rationali, ut contemnat honestas in se supernaturalis, quæ in se est participatio aliqua naturæ divinæ: atque hoc tenet materia cujuscumque virtutis. Ex dictis,

348. §. 10. Inferuntur seqq. 1. Peccatum formalis contemptus malè ab aliquibus confunditur cum peccato ex malitia vel ex consuetudine, nam ex malitia & consuetudine peccari potest tantum venialiter, etiam contra Deum: E contra potest esse formalis contemptus, quando peccatur ex passione & sine consuetudine.

349. 2. Peccatum contemptus etiam malè confunditur cum inobedientia formali, nam potest dari peccatum contemptus contra sola consilia, aut contra honestatem virtutis hinc & nunc non

obligantis, uti dictum est n. 245. & 247, Illa tamen inobedientia, quâ quis legem transgreditur ex motivo non obediendi, sive, quia non vult subjici potestati imperantis, vix erit sine contemptu, hinc post *S. Th.* docet *Cajet*, quod peccare ex contemptu duo importet, nempe actum peccati, & causam peccati, actum quidem, uti frangere silentium; causam, scilicet actum voluntatis renuentis subjici Regulæ: Rectè tamen notat *Eliz.* l. 3. q. 14. §. 2. nolle subjici legi vel Regulæ, esse re ipsa nolle eam servare, potest autem quis, etiam frequenter, eam violare, & ideo non peccare ex contemptu, quia nempe retinet voluntatem absolutè & universim eam observandi; sed si eam integram & universim servare nollet, etiam nollet subjici, & peccaret ex contemptu, saltem negativè, quod *Eliz.* putat sufficere ad peccatum contemptus. Docet autem *Rhod.* d. 1. q. 3. l. 4. §. 3. etiam talem inobedientiam formalem semper esse mortalem, quia nolle agnoscere potestatem à Deo constitutam, est se Dei auctoritati directè opponere, quod semper est mortale: Si tamen fieret tantum ex motivo non obediendi hic & nunc, sive nolendo se in hac re subjicere, de cætero agnoscendo potestatem imperantis, esset peccatum inobedientiæ formalis, mortale vel veniale, prout materia præcepti esset gravis vel levis.

1. Si transgrediar legem ex quadam amaritudine, v. g. ex hoc affectu, quia non volo imperantem afficere solatio, quod haberet, si lex observaretur, etiam non est propriè contemptus formalis, raro tamen aberit, ac semper est peccatum, & quidem erit mortale, si affectus ille sit circa Deum imperantem, nam vel est odium

P 2

Dsi,

Dei, vel est odio propinquum, & de se graviter disconvenit naturæ rationali, uti rectè *Ovied. n. 77.* Si autem affectus ille sit circa hominem imperantem, poterit esse veniale ex parvitate materiz, quia odium & displicentia circa hominem sæpe est venialis tantum. Quod si animus effectus talis, ut diceret, jam nolo facere, quia ipse vult, ut faciam, omnino videtur adesse formalis contemptus Superioris, hinc erit mortale.

251. 4. Si contemptus sit circa Deum vel ejus præcepta, est peccatum contra religionem, quia religio Deo debita obligat exhibere honorem & non despiciere potestatem ejus legislativam: Si sit circa parentes, est contra pietatem: Si sit circa Superiores, est contra observantiam; non tamen est semper formaliter contra obedientiam, quia potest despici Superior, licet ejus præcepta non despiciantur: Si sit circa personas alias, est contra justitiam, quia ex justitia debetur cuilibet honor, reverentia & æstimatio juxta suum meritum, & ideo contemptus personæ non Superioris potest esse mortale vel veniale vel nullum peccatum, secundum dicta n. 243.

252. Q. 45. Quid addendum sit circa obligationem vitandi pericula & occasiones peccandi. R. Seqq.

§. 1. Periculum peccati, est aliquid inclinans seu disponens ad peccatum. Hoc periculum potest esse proximum vel remotum: Proximum dicitur, quod habet frequentem conjunctionem cum peccato: Remotum, quod non habet frequentem conjunctionem cum peccato. Similiter occasio proxima dicitur, quæ homines simili conditionis frequenter inducit ad tale peccatum, vel de qua per experientiam constat, quod